

BELÇİKA HUKUKUNDA HİSSE SENETLERİ

Doç. Dr. Akar ÖÇAL

Belçika'da hakim olan görüşe göre, hisse senetleri p a r a ya da m a l ve h a k şeklinde konulan payların (apports en espèce, apports en nature) karşılığını teşkil etmektedir. Bu bakımdan sermaye olarak emeğin konulması (apports en industrie) söz konusu ise, bunun karşılığında hisse senedi verilmesi düşünülemez (**P. Van Ommeslaghe** : le régime des sociétés par action et leur administration en droit comparé, Bruxelles 1960, No : 64). Hisse senetleri n a m a ya da h a m i l e yazılı olabilir (**J. Van Ryn** : Principes de droit commercial, C. I, Bruxelles, No : 507; **Ommeslaghe**, No : 64. Emre yazılı hisse senetleri kanunca öngörülmemiş olmasına rağmen, bazı yazarlara göre, teorik olarak bunların ihdası da mümkündür; bkz, **Ryn**, No : 507). Esas mukavelede hamile yazılı hisse senetleri öngörülmekte olsa bile, senet malikleri her zaman, masrafları kendilerine ait olmak üzere, bu hamile yazılı hisse senetlerinin nama yazılı hale getirilmesini isteyebilirler (Ticaret Şirketleri Hakkında Kanun, Md : 46/III; **Ryn**, No : 519). Bu imkânın esas mukavele ile kaldırılması geçerli değildir (**Ryn**, No : 519). Hisse senetleri, bedelleri tamamen ödeninceye kadar, nama yazılıdır (Md : 46/II). Malikleri talep ettiği ve esas mukavelede aksine bir şart bulunmadığı takdirde, nama yazılı hisse senetleri hamile yazılı şekle getirilebilir (**Ryn**, No : 519). Hisse senetlerinin üzerine değerlerinin yazılması gerekli değildir (Md : 41). Başka bir ifade ile, değeri belli edilmeyen hisse senedi ihracı mümkündür (Bu tip hisse senetleri ve faydaları hakkında bkz, **Ryn**, No : 514). Başabaşdan aşağı değerinde hisse senedi çıkarılamaz (**Ommeslaghe**, No : 63; **Ryn**, No : 824). Fakat bir «ihraç primi» alınmak suretiyle daha yüksek bir değerinde ihraç mümkündür (**Ryn**,

No : 824). İmtiyazlı hisse senetleri ile intifa senetlerinin (actions de jouissance) ihdası mümkün ise de (**Ryn**, No : 516-517; **Ommeslaghe**, No : 64), sonuncuların rey hakkı verip vermediği hususu ihtilâflıdır (**Ryn**, No : 517; **Ommeslaghe**, No : 64). Her ortağın rey hakkı, sermayedeki hissesi ile orantılıdır (Md : 74/IV. Eğer hisse senetlerinin değerleri aynı ise, o zaman herbiri bir rey hakkı verir, Md : 74/III. Buna mukabil değerlerde bir ayniyet söz konusu değilse, o zaman da en düşük değerli hisse senedinin bir rey hakkı olduğu kabul edilir ve yüksek değerli olanlar bu esas dahilinde sermayedeki iştirakleri kadar reye sahip olurlar, Md : 74/II). Bunun aksine olan şartlar batıldır (**Ommeslaghe**, No : 64). Reye ilişkin olan yukarıdaki esas mutlak değildir. Genel kurula bir kişinin hakim olmasını önlemek için, 76. madde, bir kişinin 1/5'den ya da muayyen bir oylamada söz konusu olan oyların 2/5'inden fazla reye sahip olamayacağını öngörmektedir.

Hisse senetleri ancak şirketin kuruluşunun tamamlanmasından sonra devredilebilir (Md : 46). Temlik işlemi, taraflar arasında, nama yazılı hisse senetleri söz konusu olsa bile, solo censensu gerçekleşir. Fakat, tarafların iradelerindeki uyuşma, temlikin şirkete ya da üçüncü şahıslara dermeyan için yeterli değildir. Eğer hamile yazılı hisse senetlerinin devri söz konusu ise, o zaman bunların teslimi (tradition) gereklidir (Md : 45). Nama yazılı hisse senetlerinin mülkiyeti ise, söz konusu senetler için tutulmakta olan sicile (Md : 42/I) kayıtlarla teessüs eder. Sicile kayıt, bir devir beyanının, temlik eden ve temellük eden tarafından tarih konulup imzalanarak sicile geçirilmesi şeklinde olabileceği gibi, Medeni Kanununun 1690. maddesinde öngörülen alacağın temliki usulu ile de yapılabilir (Md : 43/III). Üçüncü şahıslara dermeyan edilebilmesi için, bu devrin ilânı da gerekir (Md : 51 ve 12). Eğer henüz tamamen ödenmemiş bir hisse senedinin devri söz konusu ise, eski malik devrin ilânından (Md : 51) önceki borçlarından kurtulmuş olmaz (Md : 52/I. Söz konusu 52. maddenin ifadesinin açık olmaması, bazı münakaşaların çıkmasına sebep olmuştur. Bu husus için bkz, **Ryn**, No : 529). Para olarak konulan sermayeyi temsil etmeyen hisse senetleri, ancak ihdaslarını takip eden ikinci yıllık bilançonun yayımından on gün sonra serbestçe devredilebilir (Md : 47). Bu nevi işleme tabi olan hisse senedi eğer hamile yazılı ise, o zaman bu senetler 47. maddede öngörülen müddetin sonuna kadar şirket kasasında depo edilir (Md : 47/II). Öte yandan, kanun bu türlü hisse senetlerinin devrine ilişkin akitlerde bulun-

ması gerekli hususları da belirtmektedir (Md : 47/III). Bu hususlar, nama yazılı hisse senetlerinin devrinin söz konusu olduğu durumlarda sicile ve kayıt sertifikalarına (Md : 50/I); hamile yazılı hisse senetlerinin devrinde ise tevdi (depo) sertifikalarına (Md : 50/III) ve bizzat senetlerin üzerlerine (Md : 50/II) yazılır. Bununla beraber kanun, 47. maddedeki kayıtlamanın uygulanmayacağı halleri de öngörmektedir (Md : 48). Esas mukavele ile hisse senetlerinin devrinin bazı kayıtlar altına alınmasının geçerli olduğu genellikle kabul edilmektedir. Fakat, bu suretle senetlerin devrinin tamamen önlenmesi sonucunu doğuracak şartlar bunun dışındadır (**Ommeslaghe**, No : 64. Bu konuda daha fazla bilgi için bkz, **Ryn**, No : 545-548). Hisse senetleri kupürlere ayrılabilceği gibi (Md : 41/II), birçok hisse senedine sahip bir ortak da, masrafı kendine ait olmak üzere, bu senetleri bir ya da birkaç kolektif nama yazılı senetle değiştirebilir (Md : 41/IV). Bir kolektif hisse senedi maliki, şirketten, bu senedi temsil ettiği senetlerle değiştirilmesini isteyebilir (Md : 47/V). Bu değişme, masrafları taşıyıcıya ait olmak üzere yerine getirilir (Md : 47/VI).